

Олена Бобровська

завідувач кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор

Євгеній Жадан

аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТ

Розглянуто сучасні погляди на явище соціальної безпеки і його роль у процесах прогресивної життєдіяльності соціуму суспільства. Сформульовано важливе науково-методичне завдання з визначення явища соціальної безпеки і його ролі в забезпеченні прогресивних процесів життєдіяльності. Обґрунтовано теоретико-методологічний підхід до побудови системи соціальної безпеки на рівні адміністративно-територіальних одиниць, зокрема міст. Запропоновано модель системи соціальної безпеки міста, її функції та механізм забезпечення.

Ключові слова: соціальна безпека, система управління, складові елементи, функції, механізми, суб'єкти забезпечення соціальної безпеки.

Olena Bobrovska, Evheniy Zhadan

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF A SOCIAL SECURITY SYSTEM OF CITIES

Problem Statement and Relevance. Social security and its implementation are important components of national security of any country. It is seen as interrelated with other components of security and, at the same time, as its independent subsystem. A high level of social security is considered a necessary condition for avoiding economic downturns and reduction in revitalization of economic activity, meeting social needs of the population to the maximum extent, recovering resources, and increasing reproductive process potential.

The deepening problem of social danger in cities and other territorial entities of Ukraine and the lack of effective mechanisms for its reduction and improvement of security make further scientific research important.

Purpose of the Article. Explanation of the need for focusing on the development of social security of cities and territorial entities of Ukraine. Determining the key aspects of development of the social security management system in the cities, its components and functional structure.

Summary of the Study. An important scientific and methodological problem of determining the phenomena of social security and its role in ensuring progressive life activity processes is raised.

The term "social security" means a state of public life characterized by harmonious peace, stable social development and socialization of society, and growing social potential.

It is emphasized that social security has entered into all spheres of public life and is a consequence of any types of security. But in Ukraine, social security has dropped to a critical state, especially in regions and cities. It is recognized that formal and legislated methodological, institutional, organizational, financial and economic foundations for a strong social security system the creation of which requires special attention of scientists and authorities are needed to overcome the crisis.

The authors present their own view of the module of social security system of a city and give its definition.

A city social security management system is a number of mechanisms, structures, and actions of responsible authorities and civil society entities that are integrated to create the conditions of socially safe life, timely prediction, containment, and counteraction to possible social problems, social conflicts and disasters, their prevention and elimination and warning thereof using special management mechanisms and technologies of their implementation.

The attention is focused on social security management mechanisms that ensure operation of the system.

It is emphasized that social security management mechanism includes a number of actions of management entities aimed at supporting and developing the conditions for social life security, preventing the adverse factors impact on a continuous social development processes flow and stabilization of social state of society.

It is evidenced that when scientists use the "mechanism" concept in its practical application in the theory of public administration and local self-government, insufficient attention is paid to measurement of mechanisms impact on the managed processes, which prevents determining indicators and characteristics of effectiveness of application of such management mechanisms.

To resolve the problem, a matrix, Identification of Management Mechanisms in the Formation of Social Security State in Terms of Their Nature, Content, and Forms of Their Influence According to the Tasks Performed and an identification of functional and conceptual essence of social security management system are proposed by the authors.

Conclusions. Conclusions are drawn regarding future innovative management of security processes. It is indicated that the proposed theoretical and methodological approach to the development of social security system will speed up its creation and

will be the basis for further improvement of security management technologies and mechanisms.

Keywords: social security, system management, components, functions, mechanisms, subjects providing social security.

Елена Бобровская, Евгений Жадан

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К СОЗДАНИЮ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОРОДОВ

Рассмотрены современные взгляды на явление социальной безопасности и его роль в процессах прогрессивной жизнедеятельности социума общества. Сформулировано важное научно-методическое задание по определению явления социальной безопасности и его роли в обеспечении прогрессивных процессов жизнедеятельности. Обоснован теоретико-методологический подход к построению системы социальной безопасности на уровне административно-территориальных единиц, в частности городов. Предложена модель системы социальной безопасности города, ее функции и механизм обеспечения.

Ключевые слова: социальная безопасность, система управления, составные элементы, функции, механизмы, субъекты обеспечения социальной безопасности.

Постановка проблеми

Соціальна безпека і питання її забезпечення є важливою складовою національної безпеки будь-якої країни. Вона розглядається як взаємопов'язана з іншими складовими безпеки і водночас як її самостійна підсистема.

В Україні необхідність виділення соціальної безпеки із національної безпеки як самостійного явища виникає із визначення національної безпеки відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки». Національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам. У ст. 70 цього закону сформульовано 70 загроз, які можуть виникати в 9-ти сферах безпеки. Окремо в їх складі виділяються економічна, соціальна та гуманітарна сфери.

Високий рівень соціальної безпеки вважається необхідною умовою недопущення економічних спадів і зниження активізації господарської діяльності, якомога повнішого забезпечення соціальних потреб населення, відновлення ресурсів і зростання потенціалу відтворювальних процесів. В Україні на сучасному етапі рівень соціальної безпеки суттєво знизився і став надзвичайно складною проблемою.

Поглиблення проблеми соціальної небезпеки в містах та інших територіально-адміністративних одиницях України та відсутність дієвих механізмів її зменшення, укріплення і розвитку безпеки актуалізують подальші наукові дослідження і пошук адекватних суспільним змінам підходів, інструментів і прогресивних практик для створення умов соціально безпечного життя.

Питання забезпечення соціальної безпеки досліджували українські вчені С. В. Белаї, А. Л. Баланда, Г. Г. Ситнік, Г. О. Пономаренко, Т. В. Новицький, В. Н. Горбулін і багато інших [1; 2; 3; 4; 5; 6]. Водночас питання недопущення соціальної небезпеки на місцевому рівні в просторі міст та інших адміністративно-територіальних одиниць органами місцевого самоврядування не розглядалися. Як наслідок на цьому

рівні відсутні й дієві механізми укріплення соціальної безпеки і процесів її забезпечення.

Доведення необхідності поглиблення уваги до формування соціальної безпеки міст і адміністративно-територіальних одиниць України. Визначення ключових аспектів побудови системи управління соціальною безпекою міст, її елементно-структурної і змістовно-функціональної побудови.

Українські вчені сучасний стан соціальної безпеки в країні характеризують як найбільш загрозливий і критичний. Ознаки критичного соціального становища в Україні стали з'являтися починаючи з 2011 р. Про факти їх прояву свідчили результати опитування Центром Разумкова [7]. Підвищення соціальної незгоди громадян із діями органів влади країни проявилось у громадській активності восени 2013 р. і революційній зміні уряду в 2014 р. До того ж соціальна сфера починає диктувати свої правила в усіх аспектах життя країни. Соціальна сфера інтегрує в собі всі види безпеки, такі як економічна, політична, воєнна, інформаційна, науково-технологічна та ін. [2, с. 49], що призводить до масових кризових явищ соціально-економічного характеру. Зазначене потребує виокремлення із всеохоплюючого поняття «національна безпека» власне соціальної безпеки як окремого напрямку діяльності органів влади, який повинен здійснюватись на всіх ієрархічних рівнях побудови господарського устрою, починаючи з місцевого рівня і закінчуючи державним.

Особливого значення соціальна безпека набуває на місцевому рівні, де починає формуватися соціальна безпека кожного громадянина і окремих соціальних груп у суспільстві. Соціальна безпека – стан суспільного життя, в якому існує гармонійний соціальний спокій, сталими темпами підвищується соціальний розвиток і соціалізація суспільства, нарощується соціальний потенціал. Утім такий стан у суспільстві не підтримується автоматично, більше того – суспільство не знаходиться в такому стані тривалий час через причину багатоманітності та динамічності змін суспільного життя та глобалізації трансформаційних процесів.

Соціальна безпека як феномен соціально-економічного розвитку існує в усіх сферах людського соці-

Мета

Виклад основного матеріалу

Аналіз останніх досліджень і публікацій

уму. Кожен індивід протягом усього життя самовизначається і самостверджується в суперечливих умовах, які супроводжують рух соціальних процесів. Численні причини і чинники впливу на рівень соціальної безпеки постійно збільшуються, створюючи нові проблеми, підвищують імовірність їх неконтрольованого розвитку і прояву, особливо в період упровадження в суспільстві реформаторських заходів. Але механізми розв'язання соціальних проблем територіальних громад на рівні міст досі остаточно не визначені. А координаційні механізми і принципи єдиновладдя в період різкої появи конфліктів у суспільстві не можуть зупинити негативний плин руйнівних процесів, хоча дещо і знижують їх гостроту і рівень конфліктності. Як суб'єкт конституційно-правового регулювання інститут місцевого самоврядування відповідно до закону «Про місцеве самоврядування в Україні» в структурно-організаційному облаштуванні життя суспільства являє собою сукупність органів і організаційних форм самоврядування і самоорганізації населення, за допомогою яких вирішуються питання безпеки території проживання, здійснюючи інтегративну взаємодію своїх функцій по горизонталі і вертикалі в усіх керованих підсистемах. Однак проблема забезпечення належного рівня соціальної безпеки на цьому рівні, з огляду на її фактичний стан, не отримала належної уваги, незважаючи на загострення соціальних проблем.

Досліджуючи численні причини соціальних суперечностей, конфліктних ситуацій та виникнення кризових явищ, С.В. Белай запропонував їх зміст, послідовність і нарощування розглядати в ланцюзі процесу, етапами якого виділив соціальну тривожність, соціальне напруження, соціальний конфлікт і соціальну катастрофу [2, с. 14]. На кожному з етапів процесу науковець запропонував виділити фази їх появи, наслідковий характер і величину можливих деструктивних змін. Заглиблюючись у проблеми розробки державних механізмів протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру, автор підкреслює, що «організаційні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру ґрунтуються на силі державної влади і застосовуються в тому разі, коли за допомогою фінансів неможливо стабілізувати ситуацію» [2, с. 305]. Віддаючи належне і підтримуючи авторську точку зору стосовно визначення складових процесу появи, глибини бачення і нарощення соціальної небезпеки, вважаємо доречним зазначити, що першим найбільш дієвим кроком зниження небезпеки повинно стати створення в країні на всіх її рівнях і в різних сферах цілісної системи управління станом соціальної безпеки і ризикозахищеності. Однак для їх створення на сьогодні бракує законодавчо закріплених методичних, інституційних, організаційних, фінансово-економічних та інших основ практичного функціонування системи соціальної безпеки на рівні територіальних утворень.

Як відносно самостійна система соціальна безпека міст повинна забезпечуватися здатністю органів місцевої влади підтримувати якість складових системи, їх властивостей, належний стан безпеки та не допускати рівня їх параметрів, нижчих за бажаний, створювати передумови незворотності та спрямованості забезпечення розвитку процесів соціальної безпеки.

Найважливішим чинником формування і розвитку системи соціальної безпеки є її синергетичне начало,

що виявляється в корпоративній поведінці окремих компонентів, об'єднаних в єдине ціле (систему). Існує дві обов'язкові передумови прояву синергетичного ефекту. Перша передбачає наявність у компонентів системи свободи реагувати на зміну середовища існування, друга – наявність умов, що забезпечують синхронізацію діяльності влади і суб'єктів господарювання як акторів впливу [11; 12]. До основних видів синергетичних зв'язків у соціальному середовищі проживання людей можна віднести:

- зв'язки мешканців, роботодавців і влади (умови працевлаштування, соціального захист, очікування робочих місць та ін.);
- зв'язки між державою і місцевою владою та жителями стосовно соціального захисту (заробітна плата, реалізація прав на працевлаштування, навчання, охорону здоров'я);
- зв'язки між суб'єктами господарювання, які беруть участь у реалізації соціальних програм і проектів;
- зв'язки між економічною, екологічною, виробничою, організаційно-управлінською та іншими підсистемами міста;
- зв'язки між органами місцевої влади і жителями, які спрямовуються на задоволення соціальних і економічних потреб.

Синергетичний характер зв'язків і ефективність їх реалізації створюють «міцність» системи соціальної безпеки і можливості її розвитку. Спільний синергетичний ефект у результаті взаємодії елементів соціального середовища створюється шляхом об'єднання їх ресурсних, творчих, інноваційних потенціалів у єдине ціле, який записують за допомогою формули: « $2 + 2 \neq 4$ » [13]. Втім, слід зазначити, що синергетичний ефект не є величиною постійною. Він може досягати екстремуму за найоптимальніших умов, але можливе виникнення і негативна синергія, коли влада не здатна запобігти впливу рушійних чинників на стан і результати соціальних процесів. На сьогодні спостерігається саме негативна синергія. Україна вже втратила частину своєї території, а спроби відстояти ще одну її частину досі не є успішними, що призводить до значного погіршення соціального стану, життя і здоров'я українського народу.

Підвищення регулятивності і впорядкування внутрішньосистемного соціального порядку в Україні буде суттєво залежати від внутрішньої діяльності, на здійснення якої в країні недостатньо власних ресурсів. Темпи розвитку соціальної безпеки будуть залежати від здатності і швидкості реагування органів місцевого самоврядування на відтворення і оновлення параметрів системи, які зможуть прискорювати темпи еволюції процесів, закріплювати досягнення результатів і знаходити нові кроки прискорення розвитку. А відтак безальтернативним стає пошук шляхів вирішення цієї проблеми, першочерговим з яких повинно стати створення системи підтримки і розвитку системи управління соціальною безпекою, починаючи з міст та інших адміністративно-територіальних одиниць.

Під системою управління соціальною безпекою міста ми розуміємо сукупність механізмів, структур і дій відповідальних органів влади і суб'єктів громадянського суспільства, об'єднаних в одне ціле для створення умов соціально безпечного життя, своєчасного перед-

бачення, стримування і протидії можливим соціальним негараздам, соціальним конфліктам і катастрофам, їх своєчасного попередження, запобігання і ліквідації шляхом застосування спеціальних механізмів управління і технологій їх реалізації.

Дескриптивний аналіз теоретичних концепцій системного управління соціально-економічними процесами життєдіяльності територіальних утворень дозволив сформувати цілісне уявлення про складові й зміст елементів системи управління соціальною безпекою (рис. 1). Її призначення – стати базовим підґрунтям формування

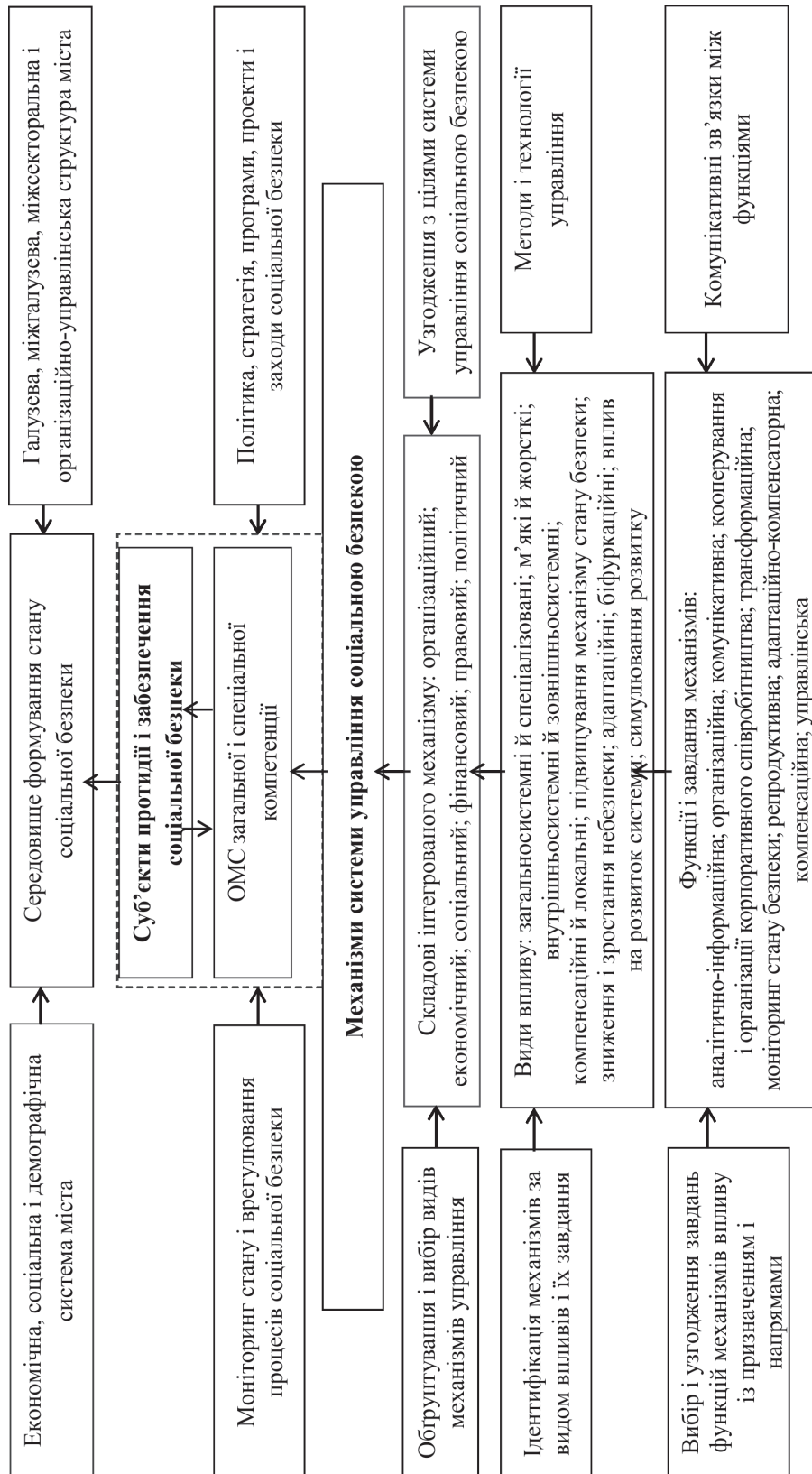

Рисунок 1. Модель системи управління соціальною безпекою міст (адміністративно-територіальних одиниць)

цілісних системних впливів на створення умов, забезпечення і підтримку належного стану безпеки. Мета управління системою соціальної безпеки міста – підтримка стану безпеки в разі загрози зміни параметрів, характеристик чи її результируючих показників шляхом своєчасного здійснення управлінських впливів і необхідних трансформацій.

Детермінуючими факторами управління будь-якими процесами і системами є функції управління. Кожна функція має свій зміст, спирається на прогресивні методи здійснення, прями й зворотні зв'язки, і разом з іншими функціями формує характер і вид управлінського впливу та зумовлює вибір технології і методів його застосування, що потребує наявності характеристик і змісту реалізації функцій управління соціальною

безпекою. Склад функцій управління системи соціальної безпеки наведено в табл. 1.

Слід враховувати, що розмаїття видів суспільної діяльності і динамізм їх змін постійно зростає. Будуть виникати і нові можливості до появи соціальних негараздів. Наочною стане потреба постійного моніторингу змісту функцій і своєчасної імплементації в них оновленого змісту і налагодження врегулювання «горизонтальних» і «вертикальних» зв'язків у площині їх здійснення. Чим ефективніше виконуватиметься кожна функція, тим міцнішим буде стан соціальної сфери і системи соціальної безпеки. Результати виконання функцій повинні визначатися зменшенням кількості витрат у системі, підвищенням рівня зростання показників соціального розвитку і соціальної безпеки.

Таблиця 1

Основні функції системи соціальної безпеки міста

Назва функції	Зміст і завдання функціональної діяльності
Аналітико-інформаційна	Визначення складових елементів і процесів, що забезпечують стан соціальної безпеки міста. Збір, систематизація, аналіз інформації про стан системи і діагностика рівня її забезпечення за визначеними сферами, напрямками і показниками
Організаційна	Визначення функціонального змісту завдань системи, розподіл повноважень і відповідальності, проектування організаційних форм співпраці між складовими елементами системи і учасниками процесів у системі соціальної безпеки, розробка організаційних схем розвитку муніципальних, міжрайонних, міжгалузевих та інших форм організації реформаторської діяльності та зв'язків у системі, з огляду на їх спрямованість, інтеграцію і досягнення цілей соціальної безпеки
Комунікативна	Визначення, побудова і утримання прямих і зворотних взаємозв'язків між складовими елементами систем і із зовнішнім середовищем у часі здійснення; збалансованість показників їх руху, налагодження організаційних, міжособистісних, міжсуб'єктних організацій зв'язків між ними
Кооперування і організація корпоративного співробітництва	Побудова і налагодження зв'язків координації в реалізації функцій системи соціальної безпеки, створення інституціональних основ сумісної діяльності суб'єктів господарювання в просторі соціального середовища і його інфраструктурній галузі, розбудова міжсекторного партнерства і співробітництва територіальних громад, налагодження суб'єкт-суб'єктної взаємодії, здійснення гнучких організаційних форм співпраці і співробітництва заради досягнення соціальних цілей і інтересів жителів, господарюючих суб'єктів, влади і бізнесу
Трансформаційна	Розробка позитивних трансформацій і компенсаторних заходів для підтримки матеріальних, енергетичних, трудових, економічних, фінансових і інформаційних процесів з метою підтримки їх потужності, відновлення і розвитку потенціалу безпечної діяльності
Моніторинг стану безпеки	Збір, систематизація, аналітична обробка і оцінка збалансованості параметрів процесів безпеки і впливових чинників
Репродуктивна	Репродукція елементів, процесів і підсистем загальної системи, що втратили свої можливості впливати на забезпечення системи безпеки під дією негативних чинників шляхом використання біфуркаційного механізму реформування чи реструктуризації систем і органів управління, формування акумульованого потенціалу забезпечення соціальної безпеки
Адаптаційно-компенсаторна	Розробка і використання адаптаційного інструментарію (механізмів, методів, структур та ін.) для відновлення і подальшої підтримки стану системи в рівновазі
Компенсаційна	Надання соціальної допомоги і соціальної захищеності громаді за рахунок резервних фондів, створення нових робочих місць і підтримки здоров'я
Управлінська	Розроблення політики, визначення видів і змісту діяльності щодо забезпечення соціальної безпеки, створення органів, організаційних структур і організаційних схем діяльності, спрямованої на вибір і використання ефективних функцій моніторингу, методів і механізмів управління досягненням цілей функціонування системи безпеки: загальне стратегічне і поточне керівництво організацією і функціями системи забезпечення соціальної безпеки, забезпечення більшої відповідальності за розробку планів, проєктів, конкретизації завдань підрозділів, які реалізують функції забезпечення безпеки, комплексне керування і контроль за ефективністю їх виконання й прийняття стратегічних і поточних рішень

Домінуючими показниками стану безпеки повинні розглядатись перевищення позитивних граничних показників безпеки, раціональне використання витрат на її забезпечення та зниження ступеня конфліктності й суперечностей у соціальному середовищі.

Стан соціальної безпеки розглядається як результат дії механізмів безпеки. Механізм управління соціальною безпекою в узагальненому вигляді являє собою сукупність дій суб'єктів управління, спрямованих на підтримку і розбудову умов безпеки соціального життя, недопущення впливу негативних чинників на безупинний вплив процесів соціального розвитку і стабілізацію соціального стану суспільства. Механізм як поняття й економічна категорія в останні роки став широко досліджуваним і використовуваним у теорії та практиці державного управління і місцевого самоврядування [11 – 12]. Дослідники запропонували визначення видів механізмів, їх складові, суб'єкти управління, що їх використовують, сфери і системи застосування, їх інструменти і методи. Втім при цьому значно менше уваги приділяється дослідженню характеру вимірю-

вання сили впливу механізмів на керовані процеси, що не дозволяє визначати ефективність їх застосування, поглиблювати функції механізмів, скоригувати час на формування інноваційних управлінських технологій.

Для ліквідації цієї прогалини пропонується використовувати схему ідентифікації механізмів управління в забезпеченні стану соціальної безпеки за характером, змістом, видами впливів та їх завданнями (табл. 2). Користуючись нею можна побачити, що механізми в системі соціальної безпеки повинні обиратися залежно від виду ризиків чи загроз, що виникають. Тому механізми управління соціальною безпекою повинні ґрунтуватись на визначенні й застосуванні необхідної сили шляхом використання різноманітних способів зменшення глибини і гостроти соціальних ризиків.

Як показано в табл. 2, за силою впливу управлінські механізми можуть бути «м'які», «стимулюючі», «жорсткі», розвиваючі, прогнозуючі та ін. Їх перелік і зміст за силою впливу може бути суттєво розширеним як при застосуванні в системі забезпечення соціальної безпеки, так і в інших системах управління.

Таблиця 2

Ідентифікація механізмів управління у збереженні стану соціальної безпеки за характером, змістом і видами впливів та їх завдання

Група механізмів	Назва механізмів	Напрями і об'єкти дії за змістом впливу
За ступенем інтегрованості впливу	Загальносистемні	Їх дія зачіпає і впливає на всю керовану чи аналізовану систему
	Спеціалізовані	Безпосередня зорієнтованість на упорядкування окремих видів чи напрямів безпеки
За силою впливу	М'які	Створюють умови для підтримки окремих соціальних процесів без завдання шкоди іншим
	Жорсткі	Жорстко встановлюють межі, час, витрати, умови здійснення і контроль за виконанням заходів, спрямованих на регулювання процесів забезпечення безпеки
За межами впливу	Внутрішньо-системні	Спрямовують дію на внутрішнє упорядкування системи
	Зовнішньо-системні	Створення буферних зон і резервних компенсаційних підсистем на міжгалузевому і міжрегіональному рівні.
	Міжгалузеві	Спрямовуються на зовнішнє середовище поліпшення умов метаболізму системи соціальної безпеки (створення ізоляційних бар'єрів у зовнішньому середовищі, захисних заходів та захисних інструментів зовнішнього впливу на галузі діяльності і умови їх взаємодії)
	Міжсекторні	Створення умов формування взаємодоповнюючих показників соціальної безпеки в секторальній і міжсекторальній діяльності
За ступенем охоплення соціальних явищ	Комплексні	Здатні одночасно впливати на низку показників, результати функціонування системи і її процесів, гасіння несприятливих умов і компенсаторних можливостей
	Локальні	Спрямовують свій вплив на окремі функції управління і збереження системи безпеки (фінансову, інформаційну, операційну, соціальну, економічну та ін.)
За типом впливу	Підвищувальні механізми стану безпеки	Спрямовуються на підвищення (зростання) параметрів ризикозахищеності системи
	Знижувальні механізми ростання небезпек	Механізми, що знижують або знищують види загроз системи і зв'язки між ними
За змістом впливу	Адаптаційні	Спрямовуються на збереження характерних рис існуючих систем
	Біфуркаційні	Реалізують функції і системи з урахуванням умови необхідності систематичних послідовних змін, елементів і системи в цілому за рахунок їх оновлення, зберігаючи із системою усі зв'язки. Здатні різко збільшувати темпи розвитку, не допускаючи процесів руйнування і зниження впорядкованості системи
За ступенем еволюційності	Розвиваючі	Створюють умови і розробляють заходи для подальшого розвитку соціальних процесів шляхом використання інновацій, посилення відповідальності і контролю
	Стимулюючі	Спрямовуються на розробку стимулюючих заходів для активізації соціальної діяльності

Обрані механізми чи їх сукупність повинні враховувати особливості й специфіку регульованого напрямку діяльності, який вони забезпечують. Так, соціальний механізм у системі соціальної безпеки має бути спрямований на упорядкування процесів суспільного розвитку. Результатом дії цього механізму має бути приведення всіх елементів соціального середовища на підтримку власного потенціалу та функціонування власного капіталу [11].

Реакцію системи на непередбачувані зміни забезпечують підвищувальні або знижувальні внутрішньосистемні механізми. Вони спрямовуються на підвищення позитивних або зниження негативних чинників впливу на стан безпеки в зовнішньому і внутрішньому середовищах системи господарювання. Негативну дію чинників зовнішнього середовища можна знизити створенням буферних зон, призначенням яких є попередження дії негативних чинників і зменшення сили вже діючих. При появі останніх у системі безпеки повинні спрацювати компенсаційні функції внутрішньосистемних і зовнішньосистемних механізмів. Захисні бар'єри в цьому випадку повинні бути створенні всередині самої системи, хоча їх дія і процеси створення повинні підтримуватися ззовні. Якщо внутрішньосистемна безпека адміністративно-територіальних одиниць повинна створюватись, підтримуватись, розвиватись, управлятись і регулюватись більшою мірою органами місцевої влади, то на зовнішню безпеку більше впливати повинні органи державної влади. До їх повноважень і відповідальності належать адаптація законодавства України до законодавства країн ЄС, забезпечення прав людини, лібералізація і синхронізація відкриття ринків в Україні з країнами ЄС, реформування судової системи, трудового, податкового і митного законодавства, законодавства про охорону життя, захист прав споживачів та ін.

Створення систем соціальної безпеки на регіональному і місцевому рівні в контексті загальноєвропейської безпеки в усіх її вимірах дозволить гарантувати політичну стабільність, забезпечення мирного розвитку та плідність співробітництва, зміцнення демократичних засад в українському суспільстві, внутрішньої та міжрегіональної інтеграції, налагодження транспортних та інформаційних мереж для її розвитку, встановлення багаторівневої системи партнерської співпраці, встановлення виробничо-соціальних контактів, поглиблення галузевого співробітництва, запобігання та боротьбу з корупцією і з організованою злочинністю.

Наприкінці зазначимо, що сучасний стан соціуму України, який потерпає від гострих, масових і соціально небезпечних кризових явищ, потребує серйозного захисту і гарантій своєї безпеки з боку органів державної і місцевої влади, а існуючі механізми безпеки мають бути переглянуті й докорінно змінені.

У цьому аспекті надзвичайно актуальним стає створення систем соціальної безпеки на регіональному і місцевому рівнях, які б своєчасно і превентивно адаптували дії влади і жителів до впливу на негативні зовнішні і внутрішні чинники і були б зорієнтовані на інтеграцію всіх просторових зусиль і потенціалів для їх подолання. Здійснення інноваційних кроків у напрямі забезпечення соціальної безпеки потребує вдосконалення методичного й організаційно-управлінського інструментарію і методів подальших поглиблених досліджень розбудови систем соціальної безпеки.

Запропонований теоретико-методичний підхід побудови системи соціальної безпеки дозволить прискорити процеси її створення і може стати підґрунтям для інноваційного вдосконалення технологій і механізмів управління безпекою. Гарантування жителям на території їх проживання умов соціальної безпеки здатне підняти на новий щабель бажання і реалізацію зусиль на інтеграцію і кооперацію суспільної діяльності з боку суб'єктів господарювання, жителів і влади на економічне і соціальне зростання територій.

Література.

1. Баланда А. Л. Соціальні детермінанти національної безпеки України: теорія, методологія, практика : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.07 / А. Л. Баланда; НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. – К., 2008. – 40 с.
2. Белай С. В. Державні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру: теорія, методологія, практика : монографія / С. В. Белай. – Х. : Нац. акад. НГУ, 2015. – 349 с.
3. Пономаренко Г. О. Управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: адміністративно-правові засади : монографія / Г. О. Пономаренко. – Х. : Видавець Вапнарчук Н. М., 2007. – 448 с.
4. Ситник Г. П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України : автореф. дис... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01 / Г. П. Ситник ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2004. – 36 с.
5. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України : монографія / Г. В. Новицький. – К. : Інтертехнологія, 2008. – 496 с.
6. Горбулін В. Н. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія / В. Н. Горбулін, А. Б. Качинський. – К. : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2010. – 285 с.
7. Незадоволення владою зростає і може перетворитися на бунт : виступ голови наглядової ради Центру Разумкова Миколи Мартиненка у Верховній раді 15 лют. 2011 р. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php/article.php?news_id=866.
8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
9. Романюк М. Д. Соціальна нерівність регіонів України і соціальні диспропорції українського суспільства: напрями вирівнювання та скорочення / М. Д. Романюк, Д. М. Романюк // Економіка і управління – Сімферополь: НАПКБ, 2013. – с. 112 – 117.
10. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
11. Державне регулювання інноваційного розвитку економіки України: стратегічні пріоритети : монографія / М. А. Латинін, С. В. Майстро, В. Ю. Бабаєв [та ін.] ; за заг.ред. М. А. Латиніна. – Х. : ХарПДУ НАДУ : Магістр, 2014. – 320 с.
12. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика : учения о взаимодействии / Г. Хакен. – М. – Ижевск : Ин-т компьютерных исследований, 2003. – 320 с.
13. Кемпбелл Э. Стратегический синергизм / Э. Кемпбелл, К.С. Лаге. – СПб. : Питер, 2004. – 416 с.